

forum for
natur og
friluftsliv
Nordland

Fauske, 24. februar, 2012

Norges Vassdrags- og Energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

E-post: nve@nve.no

Høringsuttalelse Skogvatnet vindkraftverk og Sørfjord vindkraftverk i Tysfjord kommune

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland, FNF Nordland, er et nettverk for 14 natur- og friluftslivsorganisasjoner i Nordland, med til sammen over 20 000 medlemskap. FNF Nordland arbeider for å sette friluftslivet og dets behov på dagsorden og øke bevisstheten om helse og livskvalitet samt viktigheten av å ta vare på naturen og miljøet rundt oss. FNF Nordland arbeider også for å sikre arealer for et aktivt friluftsliv. De frivillige natur- og friluftslivsorganisasjonene er med sin demokratiske styreform og åpne medlemsadgang et talerør for de store grupper av allemannsrettighetshavere i norsk utmark.

Nøkkeldata om Skogvatnet vindkraftverk

Statskog SF søker om konsesjon for å bygge og drive Skogvatnet vindkraftverk i Tysfjord kommune.

- 33 vindturbiner på 2,3 MW hver
- Installert effekt på inntil 80 MW
- Årlig produksjon vil ligge rundt 210 GWh

Planområdet ligger på ett fjellplata på 600-800 moh. mellom Sørfjorden og svenskegrensa, i det område hvor Norge er på sitt smaleste. Adkomsten til planområdet er planlagt etablert fra Sørfjord kai. Det blir til sammen 35 km interne veger i vindkraftverket, med en bredde på 5 m. Det totale bredden som vegen legger beslag på vil i spesielle tilfeller kunne bli ca. 10 m. Et servicebygg med garasje er tenkt plassert i tilknytning til kaien i Sørfjord. I tillegg må det etableres en garasje med plass for scooter/beltevogn/biler ved kaien. Transformatorstasjonen for Skogvatnet vindkraftverk vil bli plassert sørøst i planområdet til vindkraftverket. Ved trafostasjonen vil det bli etablert et stasjonsbygg med verksted, oppholdsrom, lager, wc mm. I tillegg kommer kontrollanlegg, nødstrømsanlegg og parkeringsplass på utsiden av stasjonsbygningen. Det vil være behov for et totalt tomteareal på ca. 1 daa.

Energiproduksjonen fra vindturbinene vil bli ført i jordkabler fram til trafostasjonen. Fra denne vil det bli ført en ca. 7 km lang 132 kV luftledning østover til Sørfjord 1 kraftverk, hvor produksjonen vil bli tilknyttet eksisterende 132 kV kraftledning Sørfjord-Kjøpsvik.

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland

Storgt. 39, 8200 Fauske

Tlf: 952 26425

www.fnf-nett.no/nordland

nordland@fnf-nett.no

Medlemmer i FNF Nordland: Turistforeningene i Nordland, KFUM/ KFUK Speidere på Helgeland, Norges speiderforbund i Salten, Norges Jeger og Fiskeforbund Nordland, Nordland Orienteringskrets, 4H Nordland, Naturvernforbundet i Nordland, NOF Nordland, Sykklistenes Landsforening Bodø, Salten Naturlag, Leknes Padleklubb, Polarsirkelen Friluftsråd, Ofoten Friluftsråd, Vesterålen Friluftsråd

Nøkkeldata om Sørfjord vindkraftverk

Nordkraft Vind AS søker konsesjon for å bygge og drive Sørfjord Vindpark i Tysfjord kommune. Det er utredet to utbyggingsalternativer.

- Installert effekt på inntil 110 MW
- 25-37 vindturbiner, med en installert effekt på mellom 2 og 4,5 MW.
- Årlig produksjon vil ligge rundt 265,00 GWh

Vindturbinene planlegges plassert på Middagsfjellet og på Tverrelvhalsen sør og nordvest for Brynvatnet. Vindkraftverk er tenkt samlokalisert med to eksisterende vannkraftverk i området og vil, i stor grad, benytte felles infrastruktur som nett, veier, kommunikasjonssystemer, overnattingsfasiliteter osv. Erfaringene og kunnskapsbasen fra denne prosessen og Nordkrafts langvarige bruk av området, utgjør bakgrunnen for konsesjonssøknaden.

Søknaden omfatter også konsesjon for bygging og drift av transformatorstasjon i tilknytning til vindparken, samt utskifting av en tilknytningsledning (132 kV) på ca 2 km. Nordkraft Vind har inngått avtale med tilnærmet samtlige grunneiere i tiltaksområdet. Dersom minnelige avtaler ikke oppnås, søkes det om tillatelse i medhold av Oreigningslova av 23.10.59 § 2 pkt. 19 til ekspropriasjon av nødvendig grunn for bygging og drift av vindpark, linjetrasé, jordkabler, transformatorstasjon, telekommunikasjonsanlegg og veinett.

Denne uttalelsen er gjort i nært samarbeid med Narvik Turistforening (NOT) og Naturvernforbundet i Narvik (NiN). Vi har gjennomgått søknaden og deltatt på folkemøtet for Sørfjord og Skogvatnet vindkraftverk og har følgende kommentarer og innspill til søknadene og konsekvensutredningene:

Kraftbehovet i Nordland

Nordland har et kraftoverskudd på 40 prosent og en begrenset kapasiteten i overføringslinjene. Slik situasjonen er nå vil en storstilt kraftutbygging bidra til å øke kraftoverskuddet ytterligere. FNF Nordland etterspør hvordan en økt kraftproduksjon vil ha for klimagassutslipp lokalt og globalt, og i hvilken grad et økende kraftoverskudd er et klimabidrag. Som ansvarlig myndighet er det viktig at NVE stiller krav til utredninger som omhandler klimagevinsten når store og viktige natur- og friluftslivsområder planlegges for produksjon av vindkraft.

FNF Nordland understreker at vi ikke stiller oss negativ til en hver produksjon av fornybar energi, men er opptatt av en mer miljøvennlig kraftproduksjon som i større grad tar høyde for å prioritere tiltak som energieffektivisering og "kortreist kraft" fremfor en energipolitikk som ønsker mer av alt. I disse tiltakene finnes det et stort potensial for å frigjøre mer miljøvennlig energi fremfor subsidiere en arealkrevende og kostbar vindkraft. Vi viser til rapporten "Krafttak for riktig kraftbruk", utgitt av Naturvernforbundet, NITO og Norsk Industri. Det er ingen hastesak å bygge ut mer kraft og vi har tid til å produsere et godt beslutningsgrunnlag og for en miljøvennlig kraft som er minst mulig konfliktfylt.

Forholdet til nasjonalparkplanen – utredningsområde Tysfjord-Hellemo nasjonalpark

"Den østre halvdel av planområdet ligger innenfor utredningsområdet for Tysfjord-Hellemo nasjonalpark (nasjonalparkplanen). Tiltakshaver finner det ikke urimelig at det gjøres nye vurderinger

av naturbruken sett ut fra samfunnets behov for fornybar energi og kommunens interesse for å få utredet området til vindkraftproduksjon.”

”Ingen vedtatte verneplaner eller fredningsvedtak berører området. Tiltakshaver er imidlertid kjent med at en mindre del av planområdet i sørvest ligger innenfor utredningsgrensen til et tidligere foreslått verneområde.”

På grunn av at det omsøkte tiltakets omfang og konsekvenser for den verdifulle naturen er FNF Nordland i utgangspunktet av den formening om at vernespørsmålet må avklares før det i det hele tatt søknaden om vindkraftproduksjon innenfor utredningsområdet vurderes. De omsøkte tiltakene vil ha negative konsekvenser for verneverdiene. Kraftsituasjonen i Nordland burde også tilsi at en omfattende vindkraftproduksjon strengt tatt ikke er nødvendig når miljøkonsekvensene vil være så store.

Inngrepsfrie naturområder i Norge (INON) og landskap

Nordland mistet 701 km² villmarkspregede områder og 978 km² inngrepsfrie naturområder i perioden 1988-2003. ”. Kartleggingen for perioden 2004-2008 viser at det fortsatt er stort utbyggingspress da 142 km² inngrepsfrie naturområder og 16,7 km² villmarksprega områder gikk tapt i Nordland.

På grunn av menneskelig aktivitet og inngrep i de ”tilgjengelige” og ”produktive” områdene, strekker store deler av gjenværende INON seg over de utilgjengelige områdene på høyfjellet og verneområdene. INON er ikke bare en viktig indikator for hvordan vi har disponert og utnyttet utmarksarealene, men de resterende og sammenhengende inngrepsfrie naturområdene har også en viktig økologisk betydning. Særlig er inngrepsfrie soner fra sjø til fjell viktige. Disse store sammenhengende naturområder uten inngrep er viktige leveområder for planter og dyr, som f.eks. for floraen tilknyttet de kalkrike områdene, rovdyr og rovfugl som finnes i området. Industrialisering i disse områdene, med høyfjellsformasjoner og tinder, vil følgelig medføre store INON-tap og være i strid med norsk arealforvaltningspolitikk som har som målsetting at inngrepsfri natur i størst mulig grad skal bevares for framtida.

En realisering av Skogvatnet vindkraftverk vil medføre en betydelig reduksjon av inngrepsfrie naturområder som omfatter tap av 13,3 km² sone 2 og 2,6 km² sone 1. Videre vil tiltaket medføre at 3,7 km² villmarkspregede områder vil endre status til sone 2, 17,2 km² villmarkspregede områder til sone 1 og 14,2 km² sone 1 vil endre status til sone 2. Samlet får et INON-område på 35,1 km² nedgradert status.

Sørfjord vindkraftverk vil ikke gjøre direkte beslag på INON på grunn av eksisterende inngrep, men tiltaket må likevel vurderes opp i mot sumvirkninger av eksisterende inngrep og de visuelle konsekvensene og hvordan inngrepet vil stå i kontrast til omgivelsene. Tiltakshaver mener områdets eksisterende inngrep er så store at dette er et kriterium for at lokaliseringen av vindkraftverket er akseptabelt. FNF Nordland mener derimot at flere titalls store vindturbiner i dette området i stor grad vil bidra til å øke konfliktnivået i forhold til landskap, friluftsliv og hensynet til de økologiske prosessene. Videre burde det vært bedre beskrevet og visualisert hvordan 90 meter høye (navhøyde) vindturbiner og tilhørende bygg og installasjoner vil prege landskapet vinterstid.

Friluftsliv

Et eventuelt vindindustriområde vil legge beslag på store utmarksarealer og forringe allmennhetens rett til fri ferdsel (allemannsretten). Vindturbinene vil fremstå som fremmedelementer og er synlige på lang avstand. Store tekniske installasjoner som trafostasjon, servicebygg og et nettverk av anleggsveier vil forringe friluftslivsutøvelsen gjennom at naturopplevelsen reduseres.

Det omsøkte tiltaket vil gjennom arealbeslag og de visuelle konsekvensene forringe det tradisjonelle friluftslivet i stor grad. Området preges inngrepsfri natur og et unikt landskap gjør at vindturbiner her vil ha en svært dominerende effekt på landskapsbildet og naturopplevelsen.

Det finnes mye dokumentasjon og erfaringer som tilsier at det er store samfunnsmessige gevinster å hente ved å ivareta slike viktige naturområder for et aktivt friluftsliv. Særlig i et folkehelseperspektiv. Muligheten til å oppleve stillhet og naturopplevelse gir rekreasjon, bedre helse og avkobling fra en ellers stressende hverdag. Vi har et ansvar både for dagens brukere og for å sikre kommende generasjoners rett til å oppleve natur og stillhet.

Biologisk mangfold

All energiproduksjon vil ha negative konsekvenser for natur og miljø. Arealinngrep og nedbygging eller oppsplitting av arters leveområder er den største trusselen mot biologisk mangfold. Det faktum at vindkraft er den mest arealkrevende formen for energiproduksjon gjør at vindkraftverk er lite miljøvennlig dersom det i stor grad skjer på bekostning av andre miljømål.

Naturtyper

I konsekvensutredningen vurderes de planlagte inngrepene i områdene rundt Brynvatnet, inklusive Tverrelvhalsen, meget stor negativt. I området finnes naturtypen ”kalkrike områder i fjellet” og sjeldne, rødlistede planter er vurdert til å forringes og ødelegges. Videre vurderes potensialet for forringelse av ytterlige arealer med denne naturtypen, samt funn av ytterligere rødlistede arter som stor fordi befaringen ga et lite utvalg av naturmangfoldet.

Fugl

Erfaringer fra andre vindkraftverk i Norge viser at vindturbiner og rovfugl er svært konfliktfylt og i utredningen for fugl blir det knyttet en stor usikkerhet i forhold til konsekvenser for rovfugl og i hvilken grad de bruker området. De største negative virkningene vurderes å være knyttet til at område inngår i et kongeørnterritorium. Av andre rovfugler finnes jaktfalk, tårnfalk og fjellvåk i området. Det er også sannsynlig at jaktfalk hekker i plan- eller influensområdet. Videre er det viktig å belyse at rovfugl også hevder revir og kretser mye ved å benytte seg av oppadstigende luftstrømmer (f.eks. kongeørn, havørn og fjellvåk) og at denne adferden foregår i høyden og kan øke dødelighetsrisikoen.

Rovdyr

Det finnes jerv i området og planområdet antas å inngå i artens leveområde hvor det sannsynligvis er yngling. Jerv kategorisert som sterkt truet på den norske rødlista og gjennom Bernkonvensjonen har Norge forpliktet seg til å frede arten og å sikre dens leveområder. FNF Nordland mener kunnskapsgrunnlaget om jerv er urimelig og mangelfull. FNF Nordland har fått opplyst at begge prosjektene vil berøre et kjerneområde for jerv og at yngling har foregått i mange år.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldlovens §§ 8 – 12 omhandler hvilke forvaltningsprinsipper som skal utgjøre rammene for forvaltningen:

Alle tiltakshavere plikter å kvittere ut at de bygger sine søknader og utredninger på et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag.

Kunnskapsgrunnlaget (§8)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Dersom kunnskapsgrunnlaget ikke er godt nok skal føre – var - prinsippet legges til grunn. I et økosystem skal de nye tiltakene videre sees i sammenheng med andre belastninger på økosystemet.

Det skal fremgå av vurderingen hvordan prinsippene er vurdert. Manglende vurdering vil bli ansett som saksbehandlingsfeil som danner grunnlag for å kunne påklage vedtak i en konsesjonsbehandling.

Vindkraftverk er svært arealkrevende og den samlede belastningen må vurderes. Begge tiltakene vil ha store konsekvenser for natur og biologisk mangfold. Konfliktnivået ved å realisere begge prosjektene er omfattende og etter vårt syn uakseptable. Det finnes heller ikke overføringskapasitet for å kunne ta i mot en slik produksjon, da må det i så fall foretas enda flere inngrep gjennom nye nettløsninger. Når nye inngrep planlegges må de ses i sammenheng med eksisterende inngrep og den belastningen økosystemet utsettes for. For disse prosjektene gjelder dette i særlig grad rovdyr (jerv), rovfugl og naturtypen kalkrike områder i fjellet og floraen tilknyttet naturtypen.

Økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

Konklusjon

FNF Nordland mener at en etablering av vindkraftverk i Tysfjord vil være svært negativt for naturmangfold, landskap og friluftsliv.

Det omsøkte tiltaket vil gjennom arealbeslag og de visuelle konsekvensene forringe det tradisjonelle friluftslivet i stor grad. Etablering av vindkraftverk her vil ha en svært dominerende effekt på landskapsbildet og naturopplevelsen. INON-tapet for Skogvatnet vindkraftverk er uakseptabelt og kunnskapen som foreligger for naturmangfoldet er etter vårt syn ikke tilfredsstillende og potensialet for flere naturverdier er stor. Det gjelder særlig for rovfugl, jerv, viktige naturverdier tilknyttet naturtypen ”kalkrike områder i fjellet” og hvilke økologiske konsekvenser de omsøkte tiltakene vil ha for dette store, sammenhengende inngrepsfrie naturområdet. Deler av planområdet for Skogvatnet vindkraftverk inngår i utredningsområdet for Tysfjord-Hellemobotn nasjonalpark og begge prosjektene vil ha negative effekter for verneverdiene.

FNF Nordland vil med dette henstille om at Skogvatnet vindkraft og Sørfjord vindkraftverk ikke gis konsesjon.

For FNF Nordland

Erling Solvang
Arbeidsutvalgsleder

Gisle Sæterhaug
Koordinator arealforvaltning

Kopi til

Tysfjord kommune
Nordland fylkeskommune, Folkehelse
Nordland fylkeskommune, Plan og Miljø
Fylkesmannen i Nordland, Miljøvernavdelingen
Friluftslivets Fellesorganisasjon
Sametinget
Reindriftsforvaltningen i Nordland
Frostisen reinbeitedistrikt

